

Tiivistelmä

Johdanto

Oppiminen, tieto ja opiskelu ovat avaimia Euroopan tulevaisuuteen. Yhteiskunnassa, jossa talous perustuu yhä enenevässä määrin tietoon ja tiedon käyttöön, ihmisten tiedot ja taidot ovat keskeisin hyvinvoinnin luomiseen ja ylläpitoon vaikuttava tekijä. Oppimiseen liittyviä asioita arvostetaan EU:n ja sen jäsenmaiden, samoin kuin eri jäsenmaissa vaikuttavien työmarkkinaosapuoltenkin taholta.

Jokaisella jäsenmaalla on omat oppimisen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvät perinteensä eikä vähiten ammatillisessa koulutuksessa. Toisaalta teknologian, talouden ja sosiaalisen muutoksen tahti on paitsi tehnyt oppimisen ja opiskelun entistä tärkeämmäksi myös muuttanut niiden luonteen monimuotoisemmaksi. Ammatillisen koulutuksen parissa työskentelevillä on näin ollen paljon hyötyä keskinäisestä tiedon ja kokemusten vaihdosta. Tiedonvaihto voi samalla innostaa keskusteluun, synnyttää uusia ideoita sekä kehittää ammatillisen koulutuksen järjestelmiä eri maissa kohtaamaan tehokkaammin ja paremmin nykyajan asettamat vaatimukset.

Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (CEDEFOP) perustettiin EU:n komission alaisuuteen tukemaan ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja avustamaan jäsenvaltioita ja niiden työmarkkinaosapuolia näihin kysymyksiin liittyvässä työssä. Keskuksen tehtävänä on edistää tiedon ja kokemusten vaihtoa ammatilliseen koulutukseen liittyvistä kysymyksistä.

CEDEFOPin päämäärät

CEDEFOP pyrkii olemaan eurooppalainen tiedonvaihtokeskus, joka tarjoaa päätöksentekijöille ja käytännön toimitsijoille kaikilla EU:n tasoilla sellaista tietoa, joka auttaa ymmärtämään ammatillisessa koulutuksessa tapahtuvia muutoksia ja kehityssuuntia ja näin tekemään tulevaisuuteen vaikuttavan päätöksenteon helpommaksi. CEDEFOP pyrkii myös tukemaan tutkijoita löytämään uusia kehityssuuntia ja edistämään päätöksentekijöiden kannalta käyttökelpoista ja hyödyllistä tutkimusta.

CEDEFOPin toiminta 1999

CEDEFOP keskittyy vuosina 1997-2000 kolmeen hallintoneuvoston hyväksymään pääteemaan (katso liite 1). Nämä teemat ovat:

- ☐ ammatillisten tutkintojen kehittäminen sekä elinikäisen oppimisen edistäminen
- ☐ ammatilliseen koulutukseen liittyvän kehityksen seuraaminen jäsenvaltioissa

- ☐ erilaisen ammatilliseen koulutukseen liittyvän Euroopan sisäisen liikkuvuuden ja vaihdon edistäminen.

Vuoden 1999 työohjelma jakautuu kolmeen aiheeseen:

- ☐ Tiedon ja asiantuntijuuden kehittäminen, mihin sisältyy CEDEFOPin erilaisten projektien aiheiden ja sisällön ja CEDEFOPin temaattisten verkostojen käytännön toimien suunnittelu ja aloittaminen.
- ☐ Vaihto ja vuoropuhelu; CEDEFOP edistää keskustelua ammatillisesta koulutuksesta. Tämä kattaa opintomatkaohjelman ja muita toimintoja, jotka edistävät keskustelua päätöksentekijöiden, tutkijoiden ja ammatillisen koulutuksen käytännön toimijoiden kesken.
- ☐ Tiedon välittäminen ihmisille; tietoa ja tiedon jakelua pyritään kehittämään, mihin sisältyy CEDEFOPin tietopalvelun ja tiedonjakelun kehittäminen ja suunnittelu.

Näitä kutakin käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Tiedon ja asiantuntijuuden kehittäminen

Vuonna 1999 aloitetaan kaksitoista uutta tähän aiheeseen liittyvää projektia. Ne on lueteltu jäljempänä sen teeman mukaan, johon ne liittyvät. Projektien nimet on lihavoitu.

Ammatillisten osaamisen ja elinikäisen oppimisen edistämisen teemaan liittyvissä projekteissa seurataan sitä, minkälaisia valmiuksia tarvitaan ammattitaidon kehittämisessä, jotta elinikäisen oppimisen periaate saataisiin toteutetuksi ja jotta työmarkkinoille pääsy helpottuisi ja jotta ihmisille voitaisiin antaa mahdollisuus sopeutua muuttuviin työelämän vaatimuksiin. Tähän teemaan liittyviä projekteja on vuonna 1999 kaikkiaan neljä.

Vaikka jäsenvaltioiden järjestelmät ovat erilaisia niille kaikille, on yhteistä pyrkimys kehittää sellaisia tietoja, taitoja ja osaamisalueita, jotka tarjoavat mahdollisuuden työn saamiseen ja uran luomiseen. Osana neljää Leonardo da Vinci -ohjelmaan kuuluvaa tähän liittyvää projektia CEDEFOP tutkii **avainkvalifikaatioita ja ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmauudistuksia**. Tarkoituksena on hahmottaa erilaisin lähestymistavoin käsitettä "avainkvalifikaatio", toisin sanoen miten ne määritellään, miten ne opitaan ja miten ne otetaan huomioon opetussuunnitelmissa eri maissa.

PK-yritysten johto ja työntekijät tarvitsevat paljon monipuolisempia taitoja kuin suurten yritysten johto ja työntekijät joutuessaan käsittelemään ja ratkaisemaan järjestämänsä työpaikkaharjoittelun rahoittamiseen ja järjestämiseen liittyviä ongelmia. Projekti **oppiminen PK-yrityksissä** pyrkii tarjoamaan tähän liittyvää käytännön tukea yritysten johdolle ja työntekijöille. Projektissa tutkitaan PK-yrityksille tarjottavien erilaisten neuvonta- ja tukimekanismien mahdollisuuksia helpottaa sopeutumista taloudelliseen, teknologiseen ja sosiaaliseen muutokseen. Siinä tutkitaan myös miten kansalliset ja yhteiskunnan eri sektorien luomat tekijät ja järjestelyt (mukaan lukien työehtosopimusneuvottelut ja työntekijöiden osallistuminen) vaikuttavat PK-yrityksiin ja niiden henkilöstöresursseihin.

CEDEFOPin viime vuonna tekemä työ **non-formaalin oppimisen määrittelemiseksi, arvioimiseksi ja tunnustamiseksi** kokosi yhteen ne menetelmät, joita tällä hetkellä käytetään Euroopassa mutta samalla se nosti esiin myös kysymyksen niiden käyttökelpoisuudesta. Kyseiset menetelmät saattavat olla pitkällekin kehitettyjä, mutta sillä ei ole käyttöarvoa, mikäli työmarkkinat eivät hyväksy niitä. Tänä vuonna tässä projektissa verrataan yksityisen ja julkisen sektorin asenteita arvioimismenettelyyn. Projektissa tutkitaan myös sitä, miten ammatillisten tutkintojen vaatimukset laaditaan ja miten eri elinkeinoelämän tahot suhtautuvat niihin.

Projektissa **tietoyhteiskunnan ammattitaidot** selvitetään niitä taitoja, joita tarvitaan työorganisaatioissa tietotekniikan kasvavan käytön seurauksena. Projektissa etsitään uusia lähestymistapoja ammatilliseen osaamiseen liittyviin tarveanalyysseihin ja pyritään samalla selvittämään sitä, miten yhteiskunnan eri sektoreilla vastataan näihin ammatilliseen osaamiseen liittyviin uusiin vaatimuksiin.

Ammatillisen opetuksen ja harjoittelun kehityksen seuraaminen jäsenvaltioissa -

teeman osalta CEDEFOP raportoi sekä yleisesti että hienojakoisemmin ammatilliseen opetukseen ja harjoitteluun liittyvästä kehityksestä eri jäsenvaltioissa. Vuonna 1999 käynnissä on viisi tähän teemaan liittyvää projektia.

Kuluvana vuonna CEDEFOP aikoo täydentää ja päivittää keräämänsä tiedot ammatillisen opetuksen ja työharjoittelun järjestelmistä eri jäsenvaltioissa. Nämä tiedot tulevat olemaan saatavilla myös CD-ROM -muodossa. CEDEFOP aikoo myös julkaista yhteistyönä Eurydicen ja Euroopan koulutussäätiön kanssa (European Training Foundation, ETF) suppeat esitykset ammatillisen peruskoulutuksen järjestelmistä jäsenvaltioissa samoin kuin EU:n jäsenyyttä hakevissa Itä-Euroopan maissa.

Innovatiivisten ratkaisujen hyödyntäminen on edellytys korkeatasoiselle ammatilliselle koulutukselle. Vuonna 1999 CEDEFOP jatkaa Euroopan komission tukemista **innovatiivisten ratkaisujen seurannassa**, paikallistamalla ja jakamalla tietoa innovatiivisista ideoista, erityisesti niistä, jotka on kehitetty osana Leonardo da Vinci -ohjelmaa.

Ammatillisen koulutuksen erilaisten rakenteiden kuvaamiseksi CEDEFOP jatkaa yhteistyönä Euroopan Komission ja Eurostatin kanssa ammatillista koulutusta koskevan tilastollisen tiedon kehittämistä. Tänä vuonna ilmestyy erityisjulkaisu nimeltään **Key data on vocational training in the EU (Avaintietoa ammatillisesta koulutuksesta Euroopassa)**, jonka aiheena on siirtyminen koulun penkiltä työelämään. Tämän lisäksi CEDEFOP tulee jatkamaan ammatillisen koulutuksen tehokkuutta ja kustannuksia ilmaisevien indikaattoreiden kehittämistä.

Aiheesta **ammatillisen koulutuksen rahoitus** ja rahoitusvastuun jakaminen hallitusten, yritysten ja yksityisten sekä työmarkkinaosapuolten kesken keskustellaan laajasti. CEDEFOP osallistuu keskusteluun rahoitusmekanismeista jakamalla tietoa ammatillisen koulutuksen rahoitusrakenteista eri jäsenmaissa. Projekti tutkii myös kustannus-hyötysuhteita ammatillisen aikuiskoulutuksen osalta.

Tänä vuonna CEDEFOP julkaisee ensimmäisen **raportin ammatillisen koulutuksen toimintalinjoista Euroopassa**. Raportissa tarkastellaan toimintalinjojen kehittymistä eurooppalaisella tasolla kokoamalla yhteen eurooppalaisen ammatillista opetusta koskevien säädösten keskeisimmät aiheet. Raportissa pyritään hahmottamaan ammattikoulutuspolitiikan kehitysten pääsuunnat, ja tavoitteena on säädösten kehittäminen ja toimintalinjojen sekä hyvien että huonojen puolien arvioiminen eurooppalaisella tasolla siten, että tulevaisuuden haasteet tulevat otetuksi huomioon.

Teema **Eurooppalainen liikkuvuus ja siihen liittyvä vaihto** CEDEFOP pyrkii parantamaan kykyä ymmärtää erilaisia tutkintojärjestelmiä ja lisäämään liikkuvuutta koskevan tiedon tarjontaa. Vuonna 1999 toimii kolme tähän teemaan liittyvää projektia.

Tutkintojen läpinäkyvyyden parantamiseen tähtäävä projekti pyrkii lisäämään kykyä ymmärtää erilaisia järjestelmiä ja samalla edistämään yhteistyömahdollisuuksia tällä alueella. Tämä toteutetaan uuden Eurooppalaisen foorumin muodossa, joka tarjoaa tähän soveltuvan keskustelu- ja tiedonvaihtomahdollisuuden. Foorumi toimii jäsenvaltioiden ja Euroopan komission tukena ja sen tarkoituksena on luoda pysyvä ja luotettava mekanismi tutkintojen tunnustamisen tueksi. Samalla pyritään myös kertomaan tämän hetken kehityksestä sekä osallistumaan Leonardo da Vinci -ohjelman työtä koskevan tiedon levittämiseen.

Liikkuvuus liitetään usein opiskelijavaihto- tai työharjoitteluohjelmiin. CEDEFOPin projekti **liikkuvuus Euroopassa: tukea ja informaatiota** tutkii kansainvälisten vaihto-ohjelmien ja kansainvälisen osaamisen integroimista yritysten sisäiseen kehitykseen. Samalla tutkitaan mahdollisuuksia "kansainvälisen työllistämisen" edistämiseen sekä siinä tarvittavaa ja siihen liittyvää ohjausta ja tiedottamista. Myös liikkuvuuteen vaikuttavaa käyttäytymistä analysoidaan.

Taloudelliset ja sosiaaliset muutokset Euroopassa vaikuttavat pitkälti siihen, minkälaisia ammatillisia taitoja tulevaisuudessa vaaditaan ja minkälaisia toimintalinjoja tarvitaan, jotta näihin vaatimuksiin pystyttäisiin vastaamaan. Äkillisten ongelmien paineessa tavoitteellinen kokonaiskuva jää usein huomioimatta. CEDEFOP pyrkii hahmottamaan **ammattilliseen koulutukseen liittyviä skenaarioita ja strategioita** tarkoituksenaan herättää samalla keskustelua ammatillisen koulutuksen kehittämisestä niin Euroopan unionin maissa kuin myös jäsenyyttä hakevissa maissa.

Toisin kuin projektityö, joka rakentuu tietyille prioriteeteille, CEDEFOPin kaksi teemaverkostoa kattavat kaikki kolme pääteemaa, joihin kuuluvat **ammattien ja tutkintojen kehityssuunnat** sekä **opettajankoulutus**. Verkostot edistävät avainhenkilöiden ja -organisaatioiden välistä yhteistyötä, herättävät keskustelua ja rohkaisevat yhteistyöhön eurooppalaisella tasolla. Verkostot tarjoavat myös asiantuntijuutta ja välineitä tiedon sekä innovaatioiden ja hyvien käytännön ratkaisujen välittämiseen.

Kansainvälinen vaihto ja vuoropuhelu: keskustelun herättäminen

CEDEFOP on kehittänyt erilaisia tapoja keskustelun helpottamiseksi ammatilliseen koulutukseen liittyvistä aiheista - CEDEFOPin omien projektien tuottamat tulokset mukaan lukien.

Opintomatkaohjelma kannustaa ammatillisen koulutuksen parissa työskenteleviä asiantuntijoita kokemusten ja informaation vaihtoon tarjoamalla mahdollisuuden tutustua toiseen jäsenvaltioon ja sen oloihin. Tänä vuonna ohjelma tarjoaa yli 750 opintomatkapaiikkaa, mukaan lukien Keski- ja Itä-Euroopan maiden asiantuntijoille tarkoitetut paikat. Ensimmäisen puolen vuoden aikana järjestetään perinteisiä tutustumiskäyntejä, joiden kautta tutustutaan kohdemaiden koulutusjärjestelmiin. Loppuvuoden aikana keskitytään temaattisiin työpajoihin. Ohjelma on tarkoitettu ensisijassa julkishallinnon alalla tai työmarkkinajärjestöissä ammatillisen koulutuksen parissa työskenteleville.

“Agora” Thessaloniki (Thessalonikin tori) tarjoaa kohtaamismahdollisuuden ammatillisen koulutuksen tutkijoille ja sen kehityksestä päättävälle. CEDEFOP järjestää joka vuosi kolme “Agoraa”, joiden osallistujamäärä on 30 - 50 henkilöä. Mukana on tutkijoita ja akateemisen maailman edustajia, poliittisia päättäjiä, työnantajia ja työnantajajärjestöjen edustajia, työntekijöitä ja ammattiliittojen edustajia. Jokainen “Agora” keskittyy tiettyyn teemaan ja ne antavat tutkijoille poliittisilta päättäjiltä palautetta tutkimustulosten aikaansaamista vaikutuksista, kun taas päättäjät saavat tilaisuuden pohtia, miten uudet tutkimustulokset mahdollisesti voivat vaikuttaa heidän kehittämiinsä toimintalinjoihin.

CEDEFOP jatkaa Euroopan komission, jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten ja muiden sidosryhmien tukemista olemalla mukana **poliittisten toimintalinjojen kehittämisessä**. CEDEFOPin rooli on jakaa informaatiota keskustelun pohjaksi. Vuonna 1999 kiinnitetään huomiota työmarkkinaosapuolten erityistarpeiden hahmottamiseen ja niihin vastaamiseen. CEDEFOP pyrkii jatkamaan yhteyksien luomista ja yhteistyön kehittämistä eräiden muiden organisaatioiden, etenkin Eurydicen, Euroopan koulutussäätiön ja OECD:n kanssa. CEDEFOP antaa **tukea tutkimusyhteistyölle** kannustamalla vertailevaa tutkimusta ja vertailevien analyysien tekoa sekä jakamalla tietoa tutkimustuloksista eurooppalaisen tutkimustietokannan (European Research Directory) kautta. Euroopan tutkimustietokannassa on yhteenvedot ammatillisen koulutukseen liittyvästä tutkimuksesta, jota tehdään jäsenvaltioissa. Lisäksi tukea tutkimusyhteistyölle annetaan tuottamalla ammatillisen koulutuksen tutkimuksesta Euroopassa kertovan raportin toinen osa sekä tiivistetään erilaisten kansainvälisten tietoverkkojen yhteistyötä tiedon ja kokemusten vaihdon tehostamiseksi.

Tietoa ihmisille: tieto ja sen jakelu

CEDEFOPin tiedotuspolitiikka pyrkii tarjoamaan tietoa laajalle yleisölle, sähköisessä muodossa ja julkaisuina. CEDEFOPin julkaisuissa on tietoa eri maiden ammatillisen koulutuksen järjestelmistä ja raportteja CEDEFOPin projektien tuloksista.

CEDEFOP julkaisee kahta **määräajoin ilmestyvää aikakauslehteä**. **The European Journal for Vocational Training** ilmestyy kolme kertaa vuodessa saksaksi, ranskaksi, englanniksi, espanjaksi ja portugalkiksi. Lehdessä kerrotaan kansainvälisestä tutkimuksesta yleensä sekä julkaistaan tutkimustuloksia. Pyrkimyksenä on herättää eurooppalaista keskustelua sekä päättäjien itsensä kesken että myös heidän ja tutkijoiden kesken että edelleen myös käytännön työntekijöiden kesken. Lehteä uudistetaan vuonna 1999. Lehden jokainen numero käsittelee laajaa aihevalikoimaa, joskin myös yksittäisiä teemanumeroita voi ilmestyä.

Toinen CEDEFOPin määräajoin ilmestyvä aikakauslehti on **CEDEFOP Info**, jota julkaistaan niin ikään kolme kertaa vuodessa saksan-, ranskan- ja englanninkielisenä. Lehti tarjoaa maksutonta informaatiota ammatillisen koulutuksen kehityksestä.

.

CEDEFOPin tietopalvelua tukee **kirjasto- ja dokumentaatiopalvelu**, joka tarjoaa laajasti ammatillisen koulutuksen eri alueiden tietoa CEDEFOPin yhteistyökumppaneille, asiakkaille ja henkilökunnalle. Vuodesta 1998 toiminut **Electronic Training Village (ETV)** on kehittynyt keskeiseksi tiedonvaihdon ja keskustelun foorumiksi ammatillisen koulutuksen asiantuntijoille. ETV edistää tiedonvaihtoa online-foorumeiden muodossa, mukaan lukien online-konferenssit ja online-hakemistot. ETV avaa pääsyn ammatillisen koulutuksen tietopankkeihin ja samalla se tarjoaa "koulutuskylän" "asukkaille" (rekisteröidyt käyttäjät) laajaa aihepiiriin liittyvää informaatiota. Kylän "asukasmäärä" on (marraskuun 1998 tietojen mukaan) n. 1500 henkilöä. Tarkoituksena on kasvattaa "asukasmäärää" ja kehittää palvelua vuoden 1999 aikana. Tämän lisäksi CEDEFOPin **internet-sivut** tarjoavat eri kielillä yleisempää tietoa sekä suurelle yleisölle että käytännön työntekijöille. Vuoden 1999 aikana internet-sivut tulevat palvelemaan useimmilla EU:n virallisilla kielillä.

Lopuksi

Vuoden 1999 työohjelma on haastava. Se heijastaa CEDEFOPin pyrkimyksiä vaikuttaa ammatillisen koulutuksen toimintalinjojen kehitykseen ja käytännön toteutukseen. Tämä voidaan saavuttaa tekemällä korkeatasoista työtä, jonka partnerit kokevat merkittäväksi.